

Prepoznata važnost specijalističkog ispita UEMS EU

The Added Value of UEMS EU Specialist Assessment

Vesna Kušec^{1*}, Nada Čikeš²

Sažetak. Razvijanje najviših standarda specijalističkog usavršavanja doktora medicine za područje Europe glavni je cilj Europske udruge liječnika specijalista (UEMS, fr. *Union Européenne de Médecines Spécialistes*), a što je i preduvjet usklađivanja izobrazbe specijalista i ostvarivanja podudarnih standarda zdravstvene skrbi u EU. UEMS je osnovan pred više od 60 godina udruživanjem nacionalnih liječničkih društava, a sadašnje članstvo čine 41 zemlja i 43 liječničke specijalizacije. U okviru ove institucije postoji duga tradicija provođenja specijalističkih ispita u zajedništvu s odgovarajućim stručnim društvom. Posebna radna skupina unutar UEMS-a ima savjetodavnu ulogu za organizaciju i ocjenu cjelokupnog postupka europskog specijalističkog ispita UEMS, a to je *Council for Specialist Medical Assessment* (CESMA). Svrha je ispita ocjena specijalističkih kompetencija, a sastoji se od pismenog ispita s pitanjima s više odgovora, ali i usmenog ispita s demonstracijom praktičnih vještina. Važan pristupni kriterij za ovaj ispit jest sadržaj specijalizantske knjižice (*log-book*). Certifikat (diploma) položenog UEMS ispita pokazatelj je izvrsnosti i napredak u karijeri kandidata te prestižan dokaz vrhunskih kompetencija specijalističke zdravstvene skrbi za zemlje članice EU-a, ali i ostatka svijeta. Mnoge su zemlje potpisale ugovor s UEMS-om i priznaju specijalistički ispit UEMS EU kao jednakovrijedan nacionalnom. Potrebno je istaknuti da certifikat položenog ispita UEMS EU nije licencija ili dozvola za rad. Na nacionalnoj razini certifikat UEMS EU pokazatelj je visoke kvalitete standarda specijalističke izobrazbe i tradicije specijalističkog usavršavanja u odgovarajućoj zemlji.

Ključne riječi: kompetencije; specijalist; specijalistički ispit; specijalističko usavršavanje

Abstract. European Union of Medical Specialists (UEMS, Union Européenne de Médecines Spécialistes) has its goal to develop the highest standards in education of medical specialists, promote harmonisation of specialist training in Europe and consequently ensure similar healthcare framework for the EU populations. The UEMS was established more than 60 years ago and now with membership of National Medical Associations from 41 countries and including 43 medical specialties. There is a long tradition of specialist assessment conducted by specialist sections together with respective EU Boards as a part of quality assurance process for specialist training, and currently includes almost all specialties. One of the UEMS bodies, Council for Specialist Medical Assessment (CESMA) is dedicated to this task, and performs appraisals for the exam process. The exam is constructed to assess application of knowledge, consists of a written part (multiple choice questions) and sometimes oral and practical part. Inspection of the candidate's logbook is an important criterion for the exam application. UEMS exam is a mark of excellence and career progress for the successful candidate and respected as proof of the highest healthcare specialist competencies in EU and also in the rest of the world. UEMS has signed agreements with many countries and UEMS exam is recognised as an equivalent to national specialty exam or an equal alternative to national certification. The UEMS EU certificate or diploma of successful passing the exam is not a licence for work. On the national level, medical specialists awarded the EU UEMS diploma / certificate (or fellowship) represent a quality mark for the highest specialist training standards as practiced in their country.

Keywords: competencies; medical specialist; specialist assessment; specialist training

¹Dječja bolnica Srebrnjak, Zagreb, Hrvatska

²Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, Zagreb, Hrvatska

*Dopisni autor:

Prof. dr. sc. Vesna Kušec
Dječja bolnica Srebrnjak
Srebrnjak 100, 10000 Zagreb, Hrvatska
e-mail: kusec958@gmail.com

<http://hrcak.srce.hr/medicina>

UVOD

U specijalističkoj izobrazbi liječnika europski specijalistički ispit u organizaciji Europske unije liječnika specijalista (fr. *Union Européenne Des Médecins Spécialistes*; *European Union of Medical Specialists*, UEMS) predstavlja ostvarenje najvišeg europskog specijalističkog standarda i završni dio specijalističkog usavršavanja liječnika u okviru usklađenog Europskog specijalističkog usavršavanja. Liječnička je izobrazba definirana u

Razvijanje najviših standarda specijalističkog usavršavanja doktora medicine za područje Europe glavni je cilj Europske udruge liječnika specijalista (UEMS). Posebna radna skupina unutar UEMS-a ima savjetodavnu ulogu za organizaciju i ocjenu cjelokupnog postupka europskog specijalističkog ispita UEMS.

Povelji o specijalističkom usavršavanju liječnika u Europskoj zajednici 1993. godine. Sadržaj ove Povelje temeljen je na općim smjernicama za specijalističko usavršavanje liječnika specijalista u državama članicama EU-a (Direktiva 93/16 EU). U nastavku su nastale nove inačice, a to su Direktiva 2005/36/EC o priznavanju stručnih kvalifikacija, te Direktiva 2013/25/EU prigodom pristupanja Republike Hrvatske u EU. U Prilogu (aneksu) V. Direktive 2005/36/EC upisane su hrvatske stručne kvalifikacije doktora medicine specijalista (točke 5.1.2., 5.1.3. – 5.1.4.).

NAČELA AKTIVNOSTI UEMS-a

UEMS ima za cilj izradu i neprestano poboljšanje standarda specijalističke izobrazbe doktora medicine u Europi¹. Izravni ishod jedinstvenih europskih standarda specijalističke izobrazbe liječnika jest visoka europska kvaliteta zdravstvene skrbi u Europi. Liječnička društva članica EU-a čine članstvo UEMS-a i upućuju svoje delegate u odgovarajuće specijalističke sekcije i druge radne skupine UEMS-a. Također postoji status pridruženih zemalja i zemalja promatrača.

U osnivanju UEMS-a 1958. godine sudjelovala su liječnička društva Belgije, Francuske, Italije, Luksemburga, Nizozemske i Njemačke. Prema sadašnjim podacima, UEMS udružuje nacionalna

liječnička društva 41 zemlje redovne članice EU-a i EEA, koje sudjeluju u radu 43 specijalističke sekcije. Od ostalih oblika rada, u UEMS-u postoji 17 multidisciplinarnih skupina (engl. *Multidisciplinary Joint Committee*, MJC) i 7 „tematskih federacija“¹. Specijalizacija koja postoji i priznata je u više od trećine zemalja EU-a, preduvjet je za osnivanje sekcije u UEMS-u.

Tri su glavna područja rada UEMS-a: trajna izobrazba doktora medicine, izrada standarda specijalističke izobrazbe (engl. *European Training Requirements*, ETR) i osiguranje kvalitete specijalističke izobrazbe, tj. europski specijalistički ispit kao potvrda visokog standarda ostvarenih specijalističkih kompetencija (područje rada *Council for European Specialist Medical Assessment*, CE-SMA). Usklađivanje specijalističke izobrazbe u EU preuzimanjem i uvođenjem programa osmišljenih u okviru sekcija i odbora UEMS-a preduvjet je automatskog priznavanja kvalifikacija (Direktiva 36/05 EU) i mobilnosti liječnika specijalista između zemalja EU-a. U praksi znači da ujednačavanje standarda specijalističke izobrazbe u Europi ujedno jamči i ujednačavanje suvremenih standarda zdravstvene skrbi temeljenih na suvremenim dostignućima medicinskih znanosti. Sadržaji specijalističkih programa izobrazbe periodički se obnavljaju te uvijek podliježu kritičkoj ocjeni odgovarajućih radnih skupina UEMS-a i nacionalnih liječničkih društava. Posebna skupina stručnjaka UEMS-a radi na izradi preporuka za ključne i zajedničke dijelove programa specijalističke izobrazbe, nezavisno od vrste specijalizacije. Primjerice to je uvođenje okvira CanMEDS (domene kompetencija liječnika – komunikatora, suradnika/timskog radnika, menadžera/lidera, zastupnika zdravlja, učenika/učitelja i profesionalca uz kompetencije liječnika stručnjaka), definiranje uvjeta za specijalizanta, za mentora, za ustanovu u kojoj se provodi specijalistička izobrazba i drugih važnih aspekata liječničke specijalističke izobrazbe sukladno suvremenim saznanjima medicinskih edukacijskih znanosti. Članstvo UEMS-a radi na europskoj razini na usklađivanju i unaprjeđenju kvalitete specijalističke prakse liječnika u EU.

Statutarni cilj UEMS-a je oblikovanje zajedničkih načela specijalističkog usavršavanja doktora me-

dicine. Ispit EU UEMS u tom je procesu potvrda ostvarenja kvalitete ciljeva specijalističkog usavršavanja, rezultat suradnje liječnika specijalista iz država EU-a primjenjujući saznanja moderne medicine i znanosti medicinske izobrazbe te jamči unaprjeđenje zdravstvene skrbi. Ostvarena prolaznost ispita i dobri ispitni rezultati od velike su važnosti za pristupnika (specijalizanta ili specijalista pojedinca) koji stječe certifikat izvrsnosti specijalističkih kompetencija, ali i dokaz europske kvalitete nacionalne specijalističke izobrazbe u odnosu na sve članice EU-a. Kroz rad stručnjaka UEMS-a na izradi programa i standarda specijalističke izobrazbe te organizaciji i osiguranju kvalitete specijalističkih ispita ujedno se ostvaruje ključno načelo liječničkog poslanja „sigurnosti pacijenta“ i postizanje najboljih standarda zdravstvene skrbi na nacionalnoj i europskoj razini.

O SPECIJALISTIČKOM ISPITU EU UEMS

Svrha specijalističkog ispita jamstvo je da pristupnik specijalizant ili specijalist posjeduje potrebno specijalističko znanje i specijalističke kompetencije. Kao i u ostalim tijelima UEMS-a, i rad u CESMA-i je dobrovoljan, a udružuje članove sekcija i MJC-a, uz potporu administrativnih djelatnika UEMS-a. Rad članova CESME usmjeren je na izradu standarda specijalističkih ispita koje organiziraju sekcije UEMS-a, najčešće u zajedništvu s odgovarajućim europskim odborom, i evaluacije organizacije i provedbe tih ispita. Ovdje se radi o „akreditaciji“ i kontroli kvalitete cjelokupnog postupka ispita koji provode članovi CESMA-e kod prvog održavanja ispita i onda nakon četiri godine s ciljem doprinosa kvaliteti procesa ispita².

Najdužu tradiciju održavanja ovih ispita ima anesteziologija (od 1984. godine) te je osim na engleskom jeziku ispit preveden na više jezika. U nastavku je ispit uspostavljen za više od 40 specijalizacija i dodatnih kompetencija (popis u Tablici 1). Zemlje koje nemaju razvijen vlastiti sustav specijalističkih ispita, mogu koristiti dobru praksu Europskih specijalističkih ispita UEMS-a u potvrdi odgovarajućih standarda ostvarenih specijalističkih kompetencija. Upravo zbog jamstva kvalitete specijalističkih kompetencija za kandidate s uspješno položenim ispitom EU UEMS, većina zemalja u EU priznaje Europski specijalistički ispit

Tablica 1. Popis specijalizacija i užih specijalizacija te dodatnih kompetencija za koje postoji specijalistički ispit UEMS-a. Uz neke je napomena da je ispit u pripremi ili je privremeno obustavljen.

Alergologija i klinička imunologija
Anesteziologija
Kardiologija
Medicinska genetika
Dermatologija i venerologija
Gastroenterologija
Otorinolaringologija
Kirurgija šake
Intenzivna medicina
Maksilofacijalna kirurgija
Neurologija
Neurokirurgija
Nuklearna medicina
Nefrologija
Oftalmologija
Ortopedija i traumatologija
Patologija – privremeno obustavljeno
Dječja kirurgija
Fizikalna medicina i rehabilitacija
Plastična, rekonstrukcijska i estetska kirurgija
Radiologija
Intervencijska radiologija
Neuroradiologija
Pulmologija
Kirurgija
Koloproktologija
Endokrinološka kirurgija
Onkološka kirurgija
Torakalna kirurgija
Transplantacijska medicina
Traumatološka kirurgija
Kardiorakalna kirurgija
Urologija
Vaskularna kirurgija
Angiologija
Hitna medicina
Ginekologija i opstetricija
Reprodukcijaska medicina i embriologija
Pedijatrija
Endokrinologija
Seksualna medicina
Medicina rada
Pedijatrijska urologija
Interna medicina – u pripremi
Sprječavanje i nadzor infekcija – u pripremi
Mikrobiologija
Pshijatrija – u pripremi

kao službeni ispit na nacionalnoj razini (primjerice europska diploma iz anesteziologije priznaje se u više od deset zemalja EU-a te u Ujedinjenom Kraljevstvu, Švicarskoj i Egiptu). Potvrda položenog ispita (certifikat ili diploma) značajan je korak u napredovanju pojedinca u struci (*career progress*), odnosno potvrda ostvarenih visokih europskih standarda liječničke specijalističke edukacije. Istovremeno, uspješni kandidati također su i dokaz kvalitete nacionalnog sustava specijalističke izobrazbe i ujedno nacionalnih standarda zdravstvene skrbi³⁻⁵.

Naziv *European Board of xxx (specialty) Fellowship* stječe se nakon uspješno položenog ispita i uz preduvjet da je specijalistička izobrazba provedena u akreditiranoj ustanovi. Potrebno je istaknuti da potvrda uspješno položenog ispita UEMS (diploma, certifikat, *fellowship*) nije ekvivalent licencije za rad, ali predstavlja važan akademski napredak u liječničkoj karijeri i pokazatelj izvrsnosti.

U pripremi ispita osniva se radna skupina za ispit čiji su članovi u pravilu delegati u sekciji, ali je moguće uključiti i stručnjake iz tog područja koji nisu članovi sekcije (npr. fakultetski nastavnici, mentori...). Postoje pravila i preporuke za pripremu pitanja s više ponuđenih odgovora i pravila načina opisa stanja bolesnika. Članovi skupine pripremaju pitanja, ocjenjuju kakvoću i format pitanja prema postojećim preporukama CESMA-e/UEMS-a, popravljaju i ispravljaju te osiguravaju pohranu pitanja u tzv. banku pitanja. U pripremi je potrebno prirediti barem dvostruko više pitanja nego što se namjerava koristiti u prvom ispitnom roku. Banka pitanja čuva se u tajnosti i pitanja su dostupna samo radnoj skupini. Pitanja se također ocjenjuju po težini, sukladnosti preporukama i području koje se ispituje. Samo se dio pitanja ponavlja u sljedećem ispitnom roku i banku pitanja potrebno je neprestano obnavljati i nadopunjavati s odgovarajućim pitanjima.

Pisani ispit sadrži 100 do 200 pitanja s nekoliko ponuđenih odgovora (optimalno 5, ali ponekad 4 ili 3), od kojih je jedan „najtočniji“ (engl. *single best answer*). Vrsta pitanja najčešće je oblik s više ponuđenih odgovora (engl. *multiple choice questions*). Također su mogući oblici kratkog opisa bolesnika s jednom ili više skupina odgovora koji

se odnose, primjerice, na dijagnostičke postupke ili liječenje (engl. *extended matching questions*). Pisani ispit traje do tri sata, s mogućim prekidom za pojedinog pristupnika. Opseg testa i trajanje određeno je na temelju najboljih ishoda. Izrada pitanja (s više ponuđenih odgovora i opis slučajeva bolesnika) samo je dio cjelokupnog ispita. Za postupak ocjene prolaznosti potrebno je definirati jedinstvene uvjete (primjerice kriteriji metode Angoff, Hosftee ili drugi uz obrazloženje) koji moraju biti navedeni u dokumentaciji za ispit. Pristupnici su obaviješteni pismenim putem o uspjehu i dobivaju na uvid analizu rezultata svojih ispitnih pitanja. Obrada rezultata pismenog ispita i javljanje ishoda traje oko dva tjedna. Pristupnici mogu uložiti žalbu na ishod, a žalbu razmatra povjerenstvo.

Za organizaciju ispita potrebno je odrediti vrijeme i mjesto (najčešće vezano uz znanstveni kongres specijalizacije), oblik provedbe ispita, tj. kontaktno ili elektroničkim putem, radnu skupinu za organizaciju i provedbu (tajnik/ca, ispitivači itd.), odabrati informatičku podršku (uključuje i nadzor i sprječavanje prevare), odrediti uvjete pristupa ispitu, procijeniti troškove organizacije ispita, prirediti obrasce i upute za ispit i žalbeni postupak te mrežnu stranicu sa svim informacijama i pristupom. Navedeno je samo kratka ilustracija složenosti organizacije ovakvog ispita. Tvrtke koje pružaju informatičku podršku u ponudi usluga nude sve više mogućnosti, također i pripremu ispitnih pitanja. Troškovi usluga informatičkih tvrtki mogu se znatno smanjiti udruživanjem nekoliko skupina, nezavisno od vrste specijalizacije, zajedničkim ugovorom s istom tvrtkom.

Za svaku specijalizaciju, a prema preporukama CESMA-e, znanja sadržana u ispitnim pitanjima moraju biti navedena u ETR-u i odnose se na ključne i važne dijelove specijalističkog rada, koji su nužni za samostalan rad u rutinskom poslu specijalista koji radi standardne specijalističke slučajeve. Rijetka stanja i bolesti se ne preporučuju u ispitu. U ispitni fond mogu se uključiti europske preporuke i europske smjernice struke. Neka pitanja, koja se više ne namjeravaju koristiti u ispitu, mogu se objaviti na mrežnim stranicama specijalističkog ispita kao ogleđna. U pripremi i izradi svakog pitanja radna skupina određuje što

se želi postići, tj. ispitati/potvrditi određenim pitanjem.

Kad je predviđen i usmeni dio ispita, održava se najčešće sljedeći dan, s dva ispitivača za svaki dio usmenog ispita. Za ovaj dio ispita pripremljeni su standardizirani prikazi bolesnika i predviđeni mogući odgovori prema kojima se vrednuje odgovor pristupnika. Za neke specijalizacije, usmeni dio ispita je razgovor s ispitivačima o obrađenom bolesniku/stanju/slučaju iz prakse pristupnika koji je kao dio ispita opisan u specijalizantskoj knjižici (*logbook*). Usmeni dio također ima varijacije sukladno potrebama nekih specijalizacija. Primjerice, za neke kirurške struke organizira se i također provodi i OSCE. Ispitivač ne smije poznavati pristupnika, tj. izuzima se ako je bio prethodno u kontaktu s pristupnikom tijekom specijalističkog obilaska ili drugih prilika.

Ključni kriteriji prijave za specijalistički ispit UEMS jesu završen medicinski fakultet u EU, specijalistički staž u zadnjoj godini specijalizacije ili položen nacionalni specijalistički ispit i upis u nacionalni registar specijalista. Također je izuzetno važan pregled zapisa u specijalizantskoj knjižici ili knjižici kompetencija (engl. *surgical evidence of competence logbook*). *Logbook* sadrži podatke o napredovanju u usvajanju kompetencija tijekom specijalizacije, obrađenim slučajevima i potvrde mentora o vjerodostojnosti sadržaja knjižice. Potrebno je napomenuti da je za kandidate izvan EU-a neizvjesno priznavanje medicinske izobrazbe zbog moguće neusklađenosti s europskim programom liječničkog usavršavanja. UEMS razmatra omogućavanje polaganje specijalističkog ispita i pristupnicima koji su stekli liječničku i specijalističku izobrazbu izvan Europe jer je uspjeh na ispitu potvrda ostvarenih zahtjeva standarda europskih specijalističkih kompetencija.

Ovi ispiti, pismeni i usmeni, u pravilu su na engleskom jeziku, za neke specijalističke ispite prevedeni su i na druge jezike, a anesteziologija s najduljim stažem održavanja specijalističkih ispita UEMS EU nudi mogućnost polaganja na 12 jezika. Iskustvo održavanja ispita na engleskome, nezavisno od specijalizacije ili područja, pokazalo se da nije ključno u ishodu i uspješnosti. Organizatori ispita i ispitivači provjeravaju i ručno isprave gramatičke i jezične greške u pisanom ispitu te vje-

ština i snalaženje s engleskim jezikom nije presudna za potvrdu specijalističkih kompetencija. Ovdje je potrebno napomenuti da je u medicini i medicinskim znanostima korištenje stručne i znanstvene literature na engleskom jeziku uobičajeno, a također i sudjelovanje u radu znanstvenih skupova i kongresa izvan vlastite zemlje sa službenim engleskim jezikom. Zaključno, za ispit UEMS EU pokazalo se da polaganje specijalističkog ispita na engleskom nije zapreka uspješnosti. Na primjeru UEMS-ova specijalističkog ispita iz radiologije⁶ razvidno je priznavanje značenja ovog specijalističkog ispita te je jednakovrijedan onom u Poljskoj, Njemačkoj i Hrvatskoj, odgovara prvom dijelu ispita u Turskoj, opisu slikovnih prikaza za Finsku, pismenom ispitu u Sloveniji te specijalističkom ispitu u Nizozemskoj. Ispit iz radiologije sastoji se od tri dijela: pitanja s višestruko ponuđenim odgovorima, kratkog opisa slučaja (engl. *Short Cases, SCs*) i procjena vještina kritičkog razmišljanja i rješavanja kliničkog slučaja (engl. *Clinicaly Oriented Reasoning Evaluation, CORE*). Ispit je međunarodno mjerilo izvrsnosti u radiologiji, koji omogućuje ujednačavanje specijalističkog usavršavanja radiologije⁶.

Članovi CESMA-e rade na razvoju prijedloga oblika i provedbe ispita za objektivnu, nepristranu i najbolji način provjere primjene cjelokupnog specijalističkog znanja. CESMA također provodi ocjenjivanje (engl. *appraisal*) organizacije i provedbe specijalističkog ispita kao kontrolu kvalitete procesa, ali to se ne odnosi na stručni sadržaj ispita. Za ocjenu provedbe ispita nužno je proći edukaciju koju za svoje članove održava CESMA. Postupak ocjene provodi se u skupinama od dvoje ili troje ocjenitelja i uključuje razmatranje primjerenosti cjelokupnog procesa ispita i pripremljene dokumentacije. Strategija kvalitete usmjerena je na ocjenu ispita kod prvog održavanja sa svrhom podrške i pomoći u ostvarivanju standarda kvalitete. Nakon uspostavljanja ispita akreditacija je potvrda kvalitete ispitnog procesa, koju je potrebno obnoviti ili reakreditirati nakon četiri godine. U pripremi za akreditaciju specijalističkog ispita organizator, tj. sekcija UEMS-a dostavlja cjelokupnu dokumentaciju iz koje mora biti razumljivo i jednoznačno opisano koji su dokumenti i dokazi potrebni za prijavu, elektronički postupak

prijave, način održavanja ispita, metoda ocjenjivanja odgovora i prolaznosti, mogućnost žalbe, cijena i drugi aspekti ispita. Ocjenitelji nakon proučavanja dostavljene dokumentacije sastavljaju preliminarni zapisnik sa savjetima za poboljšanje i sudjeluju u promatranju provedbe ispita, razgovaraju s članovima ispitnog povjerenstva prije i nakon održavanja te također s pristupnicima koji su završili ispit. Sve uočeno i sakupljeni podatci čine konačni zapisnik koji se raspravi s organizatorima ispita. Kod prve provedbe ispita, zapisnik

Certifikat (diploma) položenog ispita UEMS pokazatelj je izvrsnosti i napredak u karijeri kandidata te prestižan dokaz vrhunskih kompetencija specijalističke zdravstvene skrbi za članice EU-a, ali i ostatka svijeta. Mnoge su zemlje potpisale ugovor s UEMS-om i priznaju specijalistički ispit UEMS EU kao jednakovrijedan nacionalnom.

ima formativni karakter sa svrhom pomoći u ostvarivanju kvalitete procesa, a kasnije je zaključak sumativan i pozitivna ocjena je potvrda kvalitete procesa koji se obnavlja nakon četiri godine. Ovaj način rada članova CESMA-e na ocjenjivanju ispita, ali i održavanje ispita uživo, bio je znatno poremećen uvjetima života uslijed pandemije COVID-19. Neki su specijalistički ispiti održani u mogućnostima *online* opcija, ali s vrlo raznolikim iskustvima. Budućnost ovih ispita bit će vrlo vjerojatno u *online* ili hibridnom obliku. Novi su problemi proizašli iz *online* oblika ispita, a to su tehničke i informatičke poteškoće. Osobito je važno sprječavanje varanja pristupnika uvođenjem elektroničkog nadzora. U slučaju dokaza takvog događaja, ishod je neprolaznost, ali se razmatra obavještanje nacionalnog liječničkog društva ili druge nacionalne institucije.

ISHODI POLOŽENOG SPECIJALISTIČKOG ISPITA UEMS-a

Uspješno položen ispit preduvjet je stjecanja potvrde (certifikata, diplome) o položenom ispitu, odnosno potvrde o ostvarenom visokom standardu specijalističkih kompetencija, znanja i vještina sukladno standardima UEMS-a za određenu specijalizaciju. Za sada nazivlje potvrde nije ujednačeno za sve sekcije/specijalizacije UEMS-a.

Također izgled ovog dokumenta nije jedinstven i nema preporučenog izgleda potvrde, ali sadrži znakovlje UEMS-a (logo) i sekcije s odgovarajućim tekstom. Potvrdu uspješno položenog specijalističkog ispita sa znakom UEMS-a može izdati isključivo UEMS-ova sekcija/odbor, oni koji su organizirali i provodili ispit te potvrdom jamče uspjeh položenog ispita. Novi oblici diplome sadrže barkod sa svim potrebnim podacima, što otežava falsificiranje dokumenta. Vjerodostojnost potvrde autenticira, tj. potvrđuje javni bilježnik u središnjem uredu UEMS-a u Bruxellesu. Samo specijalistički europski ispit koji se provodi u organizaciji sa specijalističkom sekcijom UEMS-a, a ponekad u zajedničkoj organizaciji s europskim društvom za ovu specijalizaciju, može ishoditi jamstvom UEMS-ove diplome/certifikata/*fellowship* i priznat je kao dokaz i potvrda visokog standarda specijalističkih kompetencija u većini zemalja EU-a i izvan Europe. Za pristupnike koji su uspješno položili cjelokupni ispit, a specijalističku su izobrazbu proveli u edukacijskom središtu koje je akreditirano, dodjeljuje se naziv *Fellowship of European Board of ... naziv specijalizacije*. Ovaj dodatak specijalističkom nazivu ukazuje upravo na važnost akreditacije ustanova koje provode specijalističku izobrazbu liječnika. Potrebno je napomenuti da jedna od aktivnosti UEMS-a, odnosno sekcija i skupina (MJC) jest akreditacija obrazovnih ustanova sukladno postojećim dokumentima i smjernicama.

U dokumentima UEMS-a nalaze se obrazložena značenja specijalističkog ispita UEMS EU koji je potvrda visoke kakvoće ostvarenih specijalističkih liječničkih kompetencija, ali također je istaknuto da nema svrhu ili zamjenu radne dozvole (licencije). Mnoge su europske zemlje već sklopile sporazum s UEMS-om o priznavanju ispita UEMS EU za nacionalni specijalistički ispit i preporučuju svojim specijalizantima ispit UEMS EU kao pokazatelj izvrsnosti i napredak u karijeri. Potvrda položenog ispita UEMS EU jest potvrda kakvoće (engl. *Quality Mark*) i također je važan dio akademskog napredovanja (engl. *career progress*) u procesu cjeloživotne izobrazbe liječnika. Uspješno položen ispit potvrda je da je pristupnik/specijalizant/specijalist ostvario europske specijalističke kompetencije, ali je ujedno i potvrda da je nacionalni program specijalističke izobrazbe sukladan onom

u EU i omogućuje specijalističku izobrazbu visoke kvalitete, ali i usklađivanje liječničke specijalističke izobrazbe u Europi. Pri zapošljavanju, profesionalnoj mobilnosti i studijskim posjetima, specijalistička diploma/certifikat/*fellowship* UEMS EU predstavlja značajnu prednost u potvrdi općih i specijalističkih kompetencija. Upravo je i to razlog da su pristupnici (specijalisti, specijalizanti) iz zemalja koje nisu članice EU-a zainteresirani i nastoje pristupiti i položiti ispit UEMS EU.

Diploma/certifikat UEMS EU o položenom specijalističkom ispitu iz anesteziologije priznata je kao jednakovrijedna nacionalnom specijalističkom ispitu u Austriji, Švicarskoj, Mađarskoj, Poljskoj, Nizozemskoj, Rumunjskoj, Malti, Ujedinjenom Kraljevstvu, Irskoj, Finskoj, Turskoj, Sloveniji, Moldaviji, Portugalu, Češkoj Republici, Hrvatskoj, Egiptu i drugima. Diploma koja se stječe polaganjem specijalističkog ispita iz radiologije (UEMS EU) ima dodatno veliko značenje u karijeri specijalista u Francuskoj, Italiji, Belgiji, Švedskoj, Rusiji, Bosni i Hercegovini, Slovačkoj, Malti, Estoniji, Gruziji, Hrvatskoj također, u zemljama Bliskog istoka i Azije, osobito u Indiji i Pakistanu. Za specijalistički ispit iz oftalmologije ispit UEMS EU zamijenio je nacionalni u Austriji, Švicarskoj i Belgiji, obvezan u Francuskoj, a visoko je preporučen specijalizantima oftalmologije u Sloveniji, Nizozemskoj i Finskoj. UEMS-ov ispit potvrđuje izvrsnosti i priznaje se kao ispit jednakovrijedan specijalističkom ispitu u Republici Hrvatskoj i automatski prihvaća i priznaje rješenjem.

Priznavanje specijalističkog ispita EU UEMS suvremeni je standard liječničke specijalističke izobrazbe. Certifikat o ovom položenom specijalističkom ispitu priznat je kao jednakovrijedan nacionalnom specijalističkom ispitu u članicama EU-a pa se za liječnike specijalizante i specijaliste koji svoju specijalističku izobrazbu obavljaju u Hrvatskoj, moraju omogućiti preduvjeti polaganja specijalističkog ispita EU UEMS i priznavanje ovog ispita kao jednakoznačnog nacionalnom specijalističkom ispitu. Ispit UEMS-a fakultativan je odabir specijalizanta kojim stječe kvalifikaciju izvrsnosti priznatu u državama EU-a, uključujući i Hrvatsku, te u svijetu.

Uspješno položen ispit EU UEMS važna je potvrda kakvoće specijalističke izobrazbe na nacionalnoj razini i usklađenosti s programima specijalističke

izobrazbe u EU te potvrđuje i jamstvo kakvoće osmišljenog specijalističkog programa ETR-a. Programi specijalističke izobrazbe i provedba specijalističkih ispita predstavljaju ključan čimbenik sigurnosti zdravstvene skrbi pacijenata i podudarnost najboljih standarda zdravstvene skrbi na nacionalnoj i europskoj razini. U pripremi pristupanja Europskoj uniji Hrvatska se obvezala na usklađivanje izobrazbe reguliranog liječničkog zvanja. Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske osnovalo je povjerenstva za izradu specijalističkih programa izobrazbe sukladno suvremenim saznanjima medicinskih znanosti i edukacijskih znanosti, s ciljem usklađivanja standarda i kakvoće zdravstvene skrbi u Europi i članicama EU-a^{7,8}.

Pravni i administrativni okvir za specijalistički ispit doktora medicine sadržan je u Pravilniku o specijalističkom usavršavanju doktora medicine (NN 65/2022, čl. 26 – čl. 36) i navodi priznavanje europskog specijalističkog ispita kao jednakovrijednog onom nacionalnom. U čl. 27 navedeno je: „Ministarstvo rješenjem priznaje položen specijalistički ispit pred Europskom udrugom medicinskih specijalista (UEMS)”. Također, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 33/2023, čl. 60) – iza članka 184. dodaje se članak 184.a koji glasi: „Doktor medicine može polagati europski specijalistički ispit pred Europskom udrugom medicinskih specijalista (UEMS). Ministarstvo rješenjem priznaje europski specijalistički ispit položen pred Europskom udrugom medicinskih specijalista (UEMS) i daje pravo na korištenje specijalističkog naziva propisanog u Republici Hrvatskoj. Uz zahtjev za donošenje rješenja iz stavka 3. ovoga članka podnositelj zahtjeva dostavlja dokaz o položenom europskom specijalističkom ispitu UEMS-a i o obavljenom cjelokupnom programu specijalističkog usavršavanja.”

Izjava o sukobu interesa: Autorice izjavljuju kako ne postoji sukob interesa.

LITERATURA

1. UEMS.EU [Internet]. Brussels. [Cited 2023 Sep 11]. Accessed from: <http://www.uems.eu/areas-of-expertise/postgraduate-training/cesma>.
2. Mathysen DG, Goldik Z. On quality control and the importance of European postgraduate medical specialty assessments. *Med Teach* 2015;37:886–7.

3. European Board of Radiology. The European Diploma in Radiology (EDiR): investing in the future of the new generations of radiologists. *Insights into Imaging* 2018;9: 905–9.
4. Mathysen DG, Ringens PJ, Midena E, Klett A, Sunaric-Mégev G, Martinez-Costa R et al. Procedural aspects of the organization of the comprehensive European Board of Ophthalmology Diploma examination. *J Educ Eval Health Prof* 2016;13:27.
5. Boorman J, Mathysen DG, Noel JL, Bloch K, Rouffet JB, Tenore A et al. Survey on European postgraduate medical assessments by the Council for European Medical Specialty Assessments (UEMS-CESMA). *MedEdPublish* 2014;42:1–4.
6. Nacionalno povjerenstvo za specijalističko usavršavanje, Ministarstvo zdravstva RH, Europski specijalistički ispit Europske udruge liječnika specijalista (UEMS, od franc. *Union Européenne des Médecins Spécialistes*) – elaborat o suvremenim edukacijskim načelima specijalističke izobrazbe doktora medicine u unaprjeđenju standarda zdravstvene skrbi, značenju specijalističkog ispita Sekcije UEMS-a kao jamstva vrhunskih specijalističkih kompetencija pojedinca doktora specijalista i potvrde kakvoće procesa nacionalnog specijalističkog usavršavanja. Klasa 131-02/22-03/02, Urbroj 534-07-2-2/1-22-1, Zagreb 13. travnja, 2022.
7. UEMS-CESMA guideline for the organisation of European postgraduate medical assessments [Internet]. UEMS-CESMA 2015-2016. [Cited 2023 Sep 11]. Available from: <http://www.uems.eu/areas-of-expertise/postgraduate-training/cesma>.
8. Kušec V. Važna uloga UEMS-e u specijalističkoj izobrazbi doktora medicine i kvaliteti zdravstvene skrbi. *Liječ Novine* 2021;203:34–6.